

בבית המשפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 49954-10-13

בפני כב' השופטת
ענבל קצב קרן

בעניין: עזבון המנוח מוריס ראומי ת.ז. 068448588 ז"ל (להלן "המנוח")

ובעניין:

1. שמעון ראומי, ת.ז. 27440957
 2. ניסים ראומי, ת.ז. 34358929
 3. ענת ראומי, ת.ז. 33247420
- ע"י ב"כ עו"ד עידן יוחאי אדרי
מרח' התעשייה 35, נשר
טל: 04-8202037, פקס: 04-8202038

המבקשים

המתנגדים

- נ ג ד -

1. מריקה ראומי, ת.ז. 048766034
ע"י עוה"ד אייל ווקסלר
רח' ויצמן 63/4 נהריה
טל. 04-9512955, פקס 04-9512982
2. מדינת ישראל (עבור צה"ל)
ע"י האפוטרופוס הכללי
מחלקת עזבונו לטובת המדינה
מרח' יפו 216, ת.ד. 36278, ירושלים 94383
טל': 02-6595622, פקס: 02-6462772

המשיבים

סיכומים מטעם המשיבה מס' 2

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מיום 21.12.16 ומיום 2.1.17, מוגשים בזאת סיכומי המשיבה כדלקמן.

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת לדחות את ההתנגדות שהוגשה על ידי המבקשים/מתנגדים (להלן-המתנגדים) ולקיים את צוואתו של המנוח מיום 4.7.2007. כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המתנגדים בהוצאות המשפט ובשכ"ט עו"ד המשיבה מס' 2.

רקע כללי אודות המנוח שאינו שנוי במחלוקת

המנוח מוריס ראומי ז"ל נולד במרוקו בשנת 1958, עלה לארץ בשנת 1963. בהיותו בן 19 התחתן ומנישואים אלו נולדו לו שלושה ילדים: שמעון ראומי, ניסים ראומי וענת ראומי (המתנגדים). המנוח התגרש מאשתו הראשונה ונישא לגבי מריקה ראומי (המשיבה מס' 1). השניים חיו יחדיו כ-25 שנה אשר 11 מתוכם כזוג נשוי. המנוח עבד כמלגזן למחייתו ובתאריך 30.4.1999 נפצע בתאונת עבודה. לאחר המנוח לא הוכרז מעולם כחסוי, לא מונה לו אפוטרופוס, הוא חי בביתו עם רעייתו וניהל חיים רגילים.

המנוח עשה צוואה בפני עדים בתאריך 4.7.07 לפיה הוריש את כל עזבונו לרעייתו, המשיבה מס' 1, וקבע את המחלקה האונקולוגית ילדים בבית החולים בנהריה (המשיבה מס' 2) כיורשת אחר יורשת להנצחת שמו. מר מוריס ראומי ז"ל נפטר בתאריך 24.7.13 (להלן - המנוח). המתנגדים הגישו בקשה לצו ירושה בענין עזבונו של המנוח ביום 28.8.13 ואילו גבי מריקה ראומי הגישה התנגדות לבקשה למתן צו ירושה ביום 1.10.13. המשיבה מס' 2 הגישה בקשה לקיום הצוואה מיום 4.7.07 ביום 10.11.14, מיד לאחר שנמסרה לה.

נימוקי המתנגדים לקיום הצוואה היו:

1. טענה לגבי כשירות המנוח לעשות צוואה – טענה שבמועד עשיית הצוואה המנוח לא הבין את טיבה של הצוואה (ס' 26 לחוק הירושה).
2. הצוואה נעשתה כתוצאה מהשפעה בלתי הוגנת (ס' 30 לחוק הירושה). – לא הוגשו על ידי המתנגדים כל ראיות לתמוך בטענה זו.

לאור האמור לעיל נקבע על ידי בית המשפט הנכבד כי הצדדים יגישו סיכומיהם. בבית המשפט הנכבד נחקרו העדים וכן נשמעה עדות המומחה מטעם בית המשפט ד"ר איזידור ברטהולץ, פסיכיאטר.

כשרות המנוח לערוך את הצוואה:

1. המשיבה תטען כי, כידוע, נטל ההוכחה והשכנוע בדבר אי תקפות הצוואה, כביכול, רובץ על כתפי המתנגדים לה והם כשלו ולא עמדו ברף הנדרש. "נטל הראייה המוטל על הטוען כי אדם שחלף מן העולם ושלא ניתן לבודקו היה חולה נפש, כאמור, **כבד ביותר**" (ע"א 724/87 **כלפה (גולד) נ' גולד**, פ"ד מח' 1, 22 פסקה 9). **מכאן, שכל אדם כשר לעשות צוואה, אלא אם כשרות זו נשללה ממנו כדין**" (ע"א 851/79 **שלומית בנדל נ' דורון בנדל**, פ"ד לה(3) 101, פסקה 8 לפסק דינו של השופט ברק).

2. חחזקה בדיני הירושה בישראל הינה שעורך הצוואה היה כשיר לעשותה: "כידוע, הכלל הוא, כי כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו, וכל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בספק דין של בית משפט" (ס' 1 ו-2 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962).
3. המשיבה מסי' 2 תטען כי במועד הצוואה או בסמוך לו אין כל מסמך המעיד על היעדר כשרותו הרפואית של המנוח לערוך צוואה.
4. הלכת בתי המשפט קובעת כי: "דין והלכה הם, ששאלת כשרותו של מצווה תוכרע על-פי יום עשייתה של הצוואה" כך לשונו של סעיף 26 לחוק הירושה, המדבר על צוואה שנעשתה "בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של הצוואה" (ע"א 1212/91 קרן ליב"י נ' בינשטוק, פ"ד מ"ח (3) 723, 735).
5. המסמך הרלבנטי הסמוך ביותר לפני עשיית הצוואה הוא מסמך בדיקת מעקב במרכז לבריאות הנפש מיום 8.2.07 בו נקבע כי המנוח "עונה לשאלות לעניין, אפקט תואם".
6. המסמך הרלבנטי הסמוך ביותר לאחר עשיית הצוואה הוא מסמך לפיו ב-22.07.07 נראה כי "אפקט תואם לנסיבות שיחה", "עונה לעניין על שאלות" (מסמך 15 בחוות דעתו של ד"ר ברטהולץ).
7. עינינו הרואות כי מהמסמכים הרפואיים הסמוכים ביותר לעשיית הצוואה עולה כי המנוח היה כשיר לחלוטין לעשות צוואה.
8. על מנת לשלול את כשרותו של אדם לעשות צוואה אין די בספקולציות, כפי שנעשו ע"י המתנגדים. יש צורך בראיה ממשית המצביעה על העדר כשרות במועד הרלוונטי נטל ההוכחה מוטל על כתפיו של הטוען לחוסר כשרות. לא הוצגה בפני בית המשפט ראיה חותכת אשר מוכיחה באופן חד וברור כי המנוח אינו היה כשיר בעת כתיבת הצוואה.
9. למעלה מן הצורך ולמען הזהירות, נדון בנושא ונתייחס להלן למסמכים הרפואיים, לחוות דעת המומחה ולעדויות של עדים שהעידו בפני בית המשפט הנכבד.

חוות דעתו של ד"ר איזידור ברטהולץ, פסיכיאטר (מומחה מטעם בית המשפט):

10. אין מחלוקת כי ד"ר ברטהולץ איזידור הינו מומחה כשיר וראוי לחוות את דעתו ולקבוע האם לאור החומר הרפואי אשר הוצג לפניו המנוח היה כשיר לערוך את הצוואה.
11. אין מחלוקת כי ד"ר ברטהולץ איזידור אשר מונה כמומחה רפואי מטעם בית המשפט הינו מומחה ראוי ועתיר נסיון לחוות את דעתו ולקבוע לאור החומר הרפואי אשר נמסר לו כי המנוח היה כשיר לערוך את הצוואה שלו.
12. המומחה מטעם בית המשפט, ד"ר ברטהולץ (להלן- המומחה) קבע חד משמעית בחוות דעתו (בע"מ 6 בסיכום): "לפי החומר הרפואי שעומד לרשותי מר ראומי ז"ל היה כשיר מבחינה קוגניטיבית לערוך צוואה בתאריך 4.7.07".

13. אין מחלוקת כי המנוח לא סבל מהפרעות נפשיות לפני התאונה (וראה חוות דעתו של המומחה בע"מ 4 בחלק הדינוני) ולאור עדותה של גבי מריקה ראומי (ע"מ 21 שורה 18) ש': האם לפני התאונה, המנוח טופל פסיכיאטרית? ת': "לא. הוא היה מטופל אצל ד"ר דיאמונד 3 פעמים אחרי התאונה. לפני התאונה לא", ש': "האם לפני התאונה המנוח לקח כדורים פסיכיאטרים?" ת': "לא. גם אחרי לא."

14. ביום 30.4.1999 המנוח נפגע באורח קשה בתאונת עבודה, כאשר ארגז של קופסאות שימורים נפל על ראשו וחזהו. בזמן אשפוזו בבית החולים רמב"ם ביום 9.5.1999 אובחן כסובל מ- "המטומה סובדורלית" בגומה האחורית ו"קונטוזיות מוחיות". במכתב השחרור מבית החולים מיום 9.5.1999 נכתב כי "נראה כי שטפי הדם היו בהליך ספיגה, אין לחץ תוך גלגלתי מוגבר ואילו חדרי המוח במקום ובגודל הנורמה. מצבו הנירולוגי-בהכרה מלאה, דיבור תקין, אין חוסר מוטורי ואין סימנים פתולוגיים." (מצוין כמסמך מס' 1 לחוות הדעת של המומחה).

15. בחוות הדעת הרפואית בתחום הפסיכיאטריה (ד"ר פולק חווה) ביום 12.12.2000 (מסמך 10 לחוות הדעת) אובחן המנוח כסובל "מהפרעת אישיות אורגנית על רקע חבלת ראש עם דמנציה" באבחון שבוצע לא הוגדרה רמת הדמנציה האם הינה קלה/ בינונית/ קשה.

16. בשנת 2000 עבר המנוח אבחון קוגניטיבי ע"י מרכז רפואי רמב"ם המחלקה הנוירוכירורגיה. במסמך מיום 13.3.00 החתום ע"י ד"ר דוריטה קליאוט אשר ממצאיה מאופיינים לפגיעה המוחית ממנה סבל "אנצפלומלציה פרונטלית ימנית" (מסמך 13 לחוות הדעת).

17. המומחה מציין בחוות דעתו (ע"מ 5) מציין שמשנת 2000 המנוח עבר מספר הליכים כירורגיים הדורשים חתימה על מסמכים רפואיים והסכמה מודעת. לחתימתו הייתה השלכה כבדת משקל על חייו. ובכל זאת לא נעשו אמצעים על מנת למנוע לו אפוטרופוס לגוף, מחשש לחוסר כשירות כפי שטוענים המתנגדים.

18. בבדיקת מעקב לבריאות הנפש בתאריך 8.2.07 נראה כי "לשאלות עונה לעניין, אפקט תואם". בתאריך 22.07.07 נראה כי "אפקט תואם לנסיבות שיחה", "עונה לעניין על שאלות" (מסמכים 17 לחוות הדעת).

19. אבחנת המנוח ע"י המומחה בחוות הדעת שלו הייתה כי הוא סובל "מדמנציה אשר אינה גורפת בעניין משפטי כלל, בעניין הכשרות לצוות בפרט. כידוע גם מי שיש לו אפוטרופוס (שאינו פסול דין) יכול לצוות".

20. למומחה נשלחו שאלות הבהרה, הוא השיב עליהן ואף אף נחקר על חוות דעתו ע"י ב"כ המתנגדים ולמרות כל האמור לא שינה את עמדתו היות ולאור המסמכים הרפואיים שעמדו לרשותו המנוח היה כשיר לערוך את הצוואה באותה עת.

הפרכת טענות המתנגדים:

21. בעניין העמדה הרפואית: המתנגדים טוענים בתוקף כי המנוח לא היה כשיר מבחינה רפואית לערוך את הצוואה ומתנגדים לחוות דעתו של המומחה הקובעת כי הוא אכן היה כשיר. המתנגדים מסתמכים על בדיקות רפואיות שנערכו שנים רבות לפני עריכת הצוואה ושנים אחריה (ס' 19 (ג), 19 (ה), 19 (ו) לסיכומי המתנגדים) ומתעלמים לחלוטין מהעובדה שנערכו בדיקות במרפאה לכריאות הנפש בתקופה סמוכה לעריכת הצוואה ב 4.7.07 אשר בהם נראה כי המנוח "עונה לשאלות לעניין" (מתוך חוות דעתו של המומחה ע"מ 5).

22. המתנגדים טוענים עוד כי המנוח היה דמנטי בעת עריכת הצוואה. אין מחלוקת על היותו דמנטי, אך השאלה באיזו סוג ודרגה של דמנציה מדובר, כך טען המומחה בעדותו (ע"מ 43 שורה 14). לאור חוות דעתו של המומחה ישנן דרגות שונות של דמנציה וזו לא נקבעה למנוח בשום שלב. על אף שלדעתו של המומחה המנוח סבל מדמנציה קלה, דמנציה כשלעצמה אינה סיבה מספקת כדי לשלול כשירות לערוך צוואה. ישנן דרגות רבות לדמנציה ואנשים רבים הסובלים ממנה מצליחים לנהל אורח חיים תקין. " גם אדם הסובל מהפרעות נפשיות, אי יציבות וכיוצא באלה, אין בכך כדי לשלול את כושרו לבצע פעולות משפטיות וביניהן צוואה, כל עוד, כאמור, עומד הוא בתנאי בסעיף 26 סיפא, קרי יודע להבחין בטיבה של הצוואה" (ע"א 724/87 כלפה (גולד) נ' גולד, פ"ד מח' 1,22, פסקה 10).

23. המתנגדים טוענים כי מצבו של המנוח, לאחר תאונת העבודה שהתרחשה בשנת 1999 הדרדר, עם השנים וכי הדרדרות זו בלתי הפיכה. המומחה מטעם בית המשפט בעדותו לא מסכים עם אמירה זו וקובע כי רק במקרה של דמנציה וסקורלית המצב לא הפך. במקרה של המנוח "יש כמה מסמכים המעידים על כך שמבחינה קוגניטיבית המנוח היה בסדר גמור, ואף חתם על הסכמה מודעת לניתוחים, ו"א שהוא מבין מה מצבו, מבין מה התוצאות, זה דורש הרבה יותר קוגניציה מלחתום על צוואה. צוואה אין דרישות מיוחדות, אבל לחתום על ניתוח כשהשלכה היא מיידית זה הרבה יותר מורכב" (ע' 43 שורות 16-20, לחקירת המומחה בבית המשפט).

24. המתנגדים מעלים טענות וספקולציות מופרכות כגון חוסר כשירות היות והמנוח ערך את הצוואה אצל ב"כ המבקשת ובנוכחותה (סעיף 26 לסיכומי המבקשת). בני הזוג הנשוי ערכו ביניהם צוואה הדדית (בשני מסמכים נפרדים), כשמה כן היא, ולכן מן ההגיון שאשתו תהיה נוכחת בעת כתיבת הצוואה, אחרת לא תהיה זו צוואה הדדית. לפי סעיף 8(א) לחוק "בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר; צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה – צוואות הדדיות)". היסוד הצורני הנדרש בין שני מסמכים שנערכו ובין מסמך אחד, אין בו כדי להקנות נופך צורני מיוחד לסוג זה של צוואות, למעט

הדרישה של אותה עת" (דיני הירושה ועיזבון, שאול שוחט, מהדורה שביעית מורחבת ומעודכנת התשע"ד-2014) בני הזוג הורישו באותו במעמד את רכושם אחד לשנייה, ונתנו הוראות זהות לאשר יקרה כאשר בן הזוג השני יילך לעולמו. כך, שאף לטענה זו אין שחר.

25. המתנגדים עוד טוענים כי הצוואה נערכה ביום שבו הגיע המנוח יחד עם זוגתו למשרד של עורכי הדין, ואילו נערכה בו במקום תוך מספר דקות (סעיף 27 לסיכומי המתנגדים)- טענה זו תמוחה ולא הוצגו בפני בית המשפט הנכבד ראיות בנושא זה. לכן מבקשת השיבה מבית המשפט הנכבד, להתעלם מטענה זו.

26. המתנגדים בסיכומיהם טוענים כי קיימת סתירה בין אמירות המנוח בצוואה המעידות על "דעתו הצלולה", "מיושב בדעתו" למסמכים הרפואיים שלטענתם אינם עומדים בקנה אחד. (סעיף 28 לסיכומי המתנגדים) כאשר עסקינן בכושרו של אדם לעריכת צוואה הרי שעל המתנגד מוטל הנטל להוכיח העדר כושר מוחלט לעשות צוואה ולא רק להעלות ספקות. העלאת ספקות אינה מספקת בכדי לקבוע כי המנוח אינו היה כשיר לערוך את הצוואה.

" משקלן המצטבר של כל ראיות אלו מוליך, לדעתי, למסקנה, כי המתנגדים לקיום הצוואה לא עלה בידם להסיר את נטל השכנוע המוטל עליהם לשלול את כשרותו של המצווה. לעניין זה נזכור, שכדי לעמוד בנטל השכנוע המוטל על הטוען להיעדר כשרות לצוות, אין די בהעלאת ספקות גרידא"

(ע"א 1212/91 קרן ליב"י נ' בינשטוק, פ"ד מ"ח (3) 723,737)

27. בסעיפים 44-46 לסיכומי המתנגדים, הם טוענים כי בחוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט נפלו פגמים במלאכתו להגיע לחקר האמת. לטענתם "היות ובית המשפט נטול מומחיות מקצועיות יש לבחון את רמתו המקצועית של המומחה בהתאם לראיות החיצוניות" כלומר סתירת עמדתו המקצועיות ע"י הצד שמנגד. לכן הם טוענים כי על בית המשפט הנכבד לתת לחוות דעת זו משקל ראייתי נמוך. טענות אילו הינן ניסיון כושל להטיל דופי בחוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט היות והמלצותיו אינן עולות בקנה אחד עם טענותיהם של המתנגדים. המשיבה תציין כי חוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט קמה מכוח הוראות סד"א ס' 130 (א): "בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת ולאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיהם, למנות מומחה או מומחים לענין במחלוקת בין בעלי הדין (להלן – מומחה מטעם בית המשפט). עמדתו של מומחה זה הינה ניטרלית וחסרת כל אינטרס לצידוד אחד הצדדים, מטרת חוות דעת זו נועדה "לקצר תהליכים ולייעל את הדיון", ולהווה "כלי עזר עבור בית המשפט בבואו להחליט בנושא שאינו בידעיתו השיפוטית" (שוחט ושאוה, בעמ' 291).

המשיבה עוד תדגיש כי למתנגדים ניתנה האפשרות לחקור את המומחה בהתאם ואולם חקירתם לא העלתה כל ספק באמיתות חוות הדעת ונכונותה.

לכן תטען המשיבה כי אין כל מקום להטיל ספק באמינות חוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט.

28. בסעיפים 47-49 לסיכומי המתנגדים מציגים מקרים בהם בית המשפט העדיף לשמוע את עדותו של מומחה מטעמם על פני מומחה מטעם בית המשפט. תחילה תציין המשיבה כי לפי סעיף 8 (ג) לחוק בתי משפט לענייני משפחה במקרים בהם:

"מונה מומחה או יועץ מטעם בית המשפט, לא יהיה בעל דין רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא ברשות בית המשפט."

במקרה דנן בית המשפט הנכבד לא ראה כל צורך בעדות נוספת מטעם המתנגדים היות ועדותו של המומחה מטעמה הייתה מקצועית וראויה, קל וחומר במקרה שלנו שניתנה למבקשת האופציה לשאול אותו שאלות מקדמיות ולחקור אותו. על כן לטענה זו אין כל חשיבות בשלב זה של הסיכומים ובכלל.

29. בסעיף 54 לסיכומי המתנגדים נאמר כי חוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט הינה "עמוסה בתמיהות, וכי לא ניתן משקל לעובדה כי המנוח סבל מפגיעת ראש, היה דמנטי וחסר כשירות לחתום על המסמך". לא ברור כלל הבסיס לטענות אלה – כאשר בחוות דעתו של המומחה כתוב באופן חד וברור כי המנוח סבל מפגיעה מוחית – "אנצפלומפציה פרונטלית ימנית" (חוות דעת המומחה עמוד 5). לעניין הדמנציה הסביר המומחה בחוות דעתו כי האומנם המנוח אובחן בדמנציה, אך לא נמסר אודות רמתה ובנוסף לעניין הכשרות לצוות אין לה כל משקל משפטי, היות וגם מי שיש לו אפוטרופוס (שאינו פסול דין) יכול לצוות (חוות דעת המומחה ע"מ 5) ואכן סעיף 26 לחוק, הכשרות לצוות: "צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה.", המומחה קבע כי המנוח היה כשיר לחתום על הצוואה באותו מועד, מה גם שהבדיקות שביצע לפני ואחרי מועד חתימת הצוואה יצאו תקינות (כפי שנאמר בסעיפים הקודמים).

30. המתנגדים בסיכומם מפנים לס' 54 (א) לחוק הירושה תשכ"ה-1965 וכן לפסק דין בענייני מיסוי, ע"א 165/82 קיבוץ חצור נ' פקיד שומה רחובות, חקובע כי במקביל לבחינת לשון הטקסט יש לבחון את הנסיבות החיצוניות. לא ברור מאי נפקא מינא: מבחינת לשון הטקסט אין כל בעיה, היות והנוסח הצוואה ברור ואין כל ספק כי רצונו של המנוח היה להוריש את כל רכושו לאשתו וכשהיא תלך לעולמה, למחלקה אונקולוגית- ילדים בבית החולים נהריה תוך דרישת הנצחה שלו ושל אשתו, המשיבה מס' 1, תבדל"א.

ולראיה בעדותו בבית המשפט ביום 22.9.15 (ע"מ 17 שורה 20) של עו"ד דוד רוזן אשר ערך לבני הזוג את צוואתם ציין כי: "זו צוואה רגילה בהחלט. אותה שבלונה. לא עשיתי היערכות מוקדמת למש' ראומי", לכן אין כל בעיה עם לשון הצוואה שכן רצונו של המנוח ברור לחלוטין.

31. המשיבה תבקש לדחות על הסף כל טענה שבה אדם אשר מחליט לתרום את עזבונו למען מטרה ציבורית, יש בה כדי להעיד על מצב נפשי לא תקין.

32. המשיבה תציין חזקה כי צוואה שנערכה ע"י נוטריון, הרי שהנוטריון פעל כדין והסביר למנוח את משמעות הצוואה והוראותיה, הנטל המוטל על כתפיו של אדם להוכיח כי המצווה לא היה כשיר לערוך את הצוואה לאחר מותו גדול מנשוא. "שליטת הכושר לצוות מאדם שמהלך חייו לא הוטל ספק בכושרו לעשות כן, אינה עניין של מה בכך, כך שהנטל לסתור את חזקת הכשרות הבסיסית הזו, לאחר מותו של אדם, הינו כבד ביותר". (ב"ש) 24485-02-10 מ.ז.נ' פ.ז).

33. בסי' 62 לסיכומי המתנגדים, מציינים הם כי נקודת הזמן הרלוונטית לבחינת הכשירות של המצווה הינה מועד החתימה על הצוואה, וחומר הראיות צריך להתייחס למועד זה. עוד הם טוענים כי מצבו של המנוח הלך והתדרדר עם השנים ולכן מסיקים הם כי לא היה כשיר לחתום באותו מועד, למרות שאין שום עדות על כך שמצבו הרפואי הלך והתדרדר. לא רק שזוהי טענה בעלמא אלא שהיא צורמת במיוחד, כשהמתנגדים עצמם, בנו של המנוח לא היו איתו בכלל בקשר כ- 15 שנה לפני מותו. הדבר עולה בבירור מעדותו של המתנגד מס' 1, שמעון ראומי, בבית המשפט ביום 20.9.15 (ע"מ 31 שורה 10):

"שאלה- י"ס' 11 לתצהירך. אתה טוען שאביך לא חזר לעצמו. נכון?

תשובה- נכון

שאלה- מהיכן אתה יודע את זה?

תשובה- אני לא הייתי בקשר. אני רואה. מרים הייתה מלווה אותו והייתי רואה אותו בעיר. אני רוצה להסביר לך איך הוא היה הולך בעיר. הוא היה הולך עם המקל, מסתכל למעלה עוצר וחוזר חזרה".

34. בסי' 63 לסיכומי הטוענים המתנגדים כי אין כל ראיה לפיה בנו של המנוח היה במערכת יחסים עכורה עם המנוח ולכן פירוש הצוואה כלשונה משמעה סיכול רצון המנוח. המשיבה תטען שוב כי חקירתו הנגדית בבית המשפט מוכיחה בדיוק ההפך: ע"מ 29 שורה 10. ש': נכון שלא היית בקשר עם אביך?, ת': נכון

שורה 23 ש': הקשר ביניכם חופסק כשלך נולד הבן השני ואז אמרת לאביך שהאחים או מי מהמשפחה לא מסכימים שהוא יהיה סנדק. ת': אני אמרתי. אני הייתי אצל מרים בבית, הבאתי לו את ההזמנה.... אמרתי שאבא שלה יהיה הסנדק, דוד אסולין ולא אבא שלי, כי הוא לא היה איתי בקשר ולא מגיע לו להיות הסנדק, כי נדרתי נדר".

ע"מ 30 שורה 18, ש': למה רצית להגיש בקשה לצו ירושה? הרי הוא היה נשוי למרים. הם חיו ביחד. למה לא שאלת אותה אם יש צוואה? ת': ענת, ניסים ושמעון לא ראו אף פעם ממוריס כלום בילדותו. אמרו לפחות אם אבא מוריס נפטר, לפחות להוציא כסף לנכדים. לפחות הנכדים יגידו זה מסבא מוריס".

הדברים מדברים בעד עצמם – שנים רבות לפני פטירתו לא היו המתנגדים בקשר עם המנוח ואך טבעי הוא שירצה להנחיל את עזבונו לרעייתו, המשיבה מס' 1, שחיתה עימן

שנים רבות ולא נטשה אותו לאחר פציעתו. אולם כשמדובר בכספים התעוררו פתאום המתנגדים והוא טוענים שמגיע להם!

שורה 27 ש': "אתה מציין שלא היית איתו בקשר המון שנים, שלא נתת לו להיות הסנדק לילד שלך, למה הוא צריך להשאיר לך משהו? ת': כי הוא אבא שלי. רשום בת.ז. הביא אותי לעולם".

35. בסעיף 64 לסיכומי המתנגדים טוענים הם להשפעה בלתי הוגנת של הגב' ראומי על המנוח. השפעה בלתי הוגנת לאור חוק הירושה סעיף 30 (א) "הוראות צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית- בטלה" לפי פס"ד מרום דנא 1516/95 רינה מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, נב (2) 813 על מנת להוכיח השפעה בלתי הוגנת יש להוכיח ארבעה רכיבים עובדתיים: " כיצד ועל יסוד מה עשוי בית-המשפט לקבוע, שהמצווה היה תלוי בנחנה, וכי תלותו הייתה בעוצמה מספיקה להקמת חזקה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת? בפסיקה נעשה שימוש בביטוייה המוכרים של התלות כבאבני-כוחן, שבית-המשפט עשוי להסתייע בהן בבואו להכריע בשאלה זו. ארבעת המבחנים העיקריים הם: (1) מבחן העצמאות; (2) מבחן הסיוע; (3) מבחן הקשר עם בני-אדם אחרים (4) מבחן נסיבות עריכת הצוואה". יש להוכיח תלות מקיפה ויסודית של המצווה בנחנה עד כי ניתן להוכיח שרצונו החופשי והבלתי תלוי נפגע. המתנגדים לא הציגו אף ראיה על מנת לעמוד במבחנים, לכן המשיבה מבקשת מבית המשפט להתעלם מאמרת אגב זו.

36. המשיבה עוד טוענת כי לא רק שהמתנגדים לא הציגו ראיות התומכות בטענותיהם להשפעה בלתי הוגנת, מדובר במערכת יחסים בין בני זוג, שהיא "מערכת יחסים מיוחדת כשלעצמה ולכן על הטוען להשפעה בלתי הוגנת להרים את הנטל בלהוכיח את קיומה ואין די בהתקיימות מערכת יחסים רגילה בין בני זוג של עליות ומורדות". תהס (חי') - 10738-08 ל.י נ' א.י ע"מ 17.

בנוסף כבי הנשיא שמגר מצטט מע"א 133/84 רכטמן נ' זיסמן שם נאמר על ידו:

"יש הגיון פנימי רב בתזה, השוללת את קיומה של הנחה לכאורה בדבר השפעה בלתי הוגנת ביחסים בין בעל לאשתו. יתירה מזאת, ביחסיהם של בני זוג בינם לבין עצמם רגילה ומקובלת עריכתה של צוואה לפי עיקרון החיותות בחיים. הדבר נעשה בהסכמה הדדית ומבטא את מציאות החיים. מי שטוען, כי צוואה נגועה בפסלות לפי סעי' 30 הנ"ל לחוק, עליו הראיה. לא די בכך שהוא מצביע על כך שהבעל היה חיוזם של הצוואה ההדדית, כי אף בכך אין רבותא: טבעי הוא, כי בני הזוג נדברים ביניהם על עיקריהן של הצוואות ההדדיות ומוסרים הנחיות בהתאם לעורך הדין".

37. אין מחלוקת כי בין בני הזוג התקיימה מערכת יחסים הדדית ושוויונית וההחלטה לבצע צוואה וקביעת תוכנה הייתה של שניהם, זאת ניתן לראות לאור העדות שנתנה בבית המשפט עו"ד ירדנה אברקי שערכה את הצוואה (ע"מ 14 שורה 18 פרוטוקול מיום 20.9.15) - ש': לא שאלת

מדוע בעצם הוא מונע מילדיו לקבל חלק בצוואה? ת': שניהם אמרו שלא מגיע לילדים. גם הוא אמר וגם היא.

עדותו של עו"ד דוד רוזן ע"מ 17 שורה 1 ש: "שאלת אותו לגבי הוראת היורש אחד יורש?" ת': "הם שניהם אמרו שלילדים שלהם הם לא רוצים להשאיר כלום. רוצים להשאיר הכול למחלקה האונקולוגית..."

38. המשיבה מתנגדת בתוקף לטענתם של המתנגדים בסעיף 68 לסיכומיהם כי הוכח שהמנוח לא היה עצמאי מבחינה שכלית והכרתית. קביעה זו נסתרה הן בחוות הדעת הרפואית של המומחה מטעם בית המשפט שקבע כי המנוח היה כשיר מבחינה קוגניטיבית לערוך את הצוואה והן בעדויות עורכי הדין שערכו את הצוואה בשנת 2007. עו"ד ירדנה אברקי העידה בע"מ 11 שורה 30-ש" (20.9.15): "המנוח היה כשיר ולא הייתה בעיה, הוא עמד על רצונו מבחינתכם? ת': אני התרשמתי שהמצב שלו תקין, הוא היה שותף לעניין בדיוק כמו הגב'. צעיר. אני חושבת שלא מלאו לא אמילו 60 אז לא ניכר שמהו איתו לא היה תקין. עו"ד דוד רוזן ע"מ 16 שורה 8-ש': בהיכרותך את המנוח, האם שמת לב לכך שאינו כשיר? ת': את המנוח הייתי פוגש בעיר מידי פעם, מדברים, היכרות שטחית. ש': כאדם מן הישוב, בלי בעיה כלשהי? ת': אני לא רופא. אם הייתי מבחין שמהו לא בסדר, לא הייתי עושה צוואה. ש': האם אתה נוהג לשאול שאלות ולוודא כי מי שיושב בפניך הוא מבין? ת': הרשיון שלי קצת יותר חשוב מזה שאחתיים מישוהו שלא נראה לי".

39. לעניין החלק בסיכומיהם של המתנגדים להיבט הקוגניטיבי של עריכת הצוואה. (סעיפים 29-43) טען המשיבה כי אין להפנות בסיכומים למחקרים רפואיים ואו למסמכים אחרים שלא הוצגו למומחה, לא אושרו על ידו ואו לא הוגשו כראיות. לא בית המשפט ולא הצדדים אמורים להתעמק במחקרים רפואיים כלשהם וזו אינה מומחיותם. ולכן מינה בית המשפט הנכבד מומחה מטעמו, על מנת לתת את דעתו מבחינת הפן הרפואי. מכיון שהמומחה נתן חוות דעת מעמיקה ומשכנעת ואישש בעדותו בבית המשפט את חוות דעתו שלא נסתרה, מתבקש בית המשפט הנכבד לסמוך את ידיו על חוות דעת זו ולקבוע כי המנוח היה כשיר לעשות צוואה וכי צוואת המנוח מיום 4.7.2007 תקפה לכל ענין.

אשר על כן ולאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את התנגדות המתנגדים לצוואה, לקבוע כי הצוואה מיום 4.7.2007 תקפה ולקיים אותה.

בנוסף, מתבקש בית המשפט לחייב את המתנגדים בהוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד המשיבה מס' 2.

ליאורה גוברין, עו"ד